

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

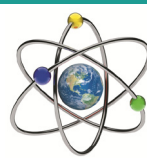
No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 356 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqlulova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari	110
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinov	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	113
Mustafayeva Nilufar Ulashovna	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajan Xamidbek qizi	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
Quronova Ismigul Xolmurod qizi	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	126
Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari	139
Shukurova Sevara Ilhomovna	
Improving High Jump Techniques	143
Tajimbetov Anvar Tengeldayevich	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari	146
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников	149
Ахмаджонова Нозима Нодиржон кизи	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
Омонуллаева Дилофуза Асадулла кизи	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari	157
Abduvaxobova Nodira	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari	160
Ismailova Nozima Umaraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnni tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati	164
Utanbayeva Dildora Abdixadirovna	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
To'raqulov Akbar Rustam o'g'li	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
Temirova Muyassar Abdulkarim qizi	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
Raximova Surayyo Otabek qizi	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash	183
Biysenov Temirbek Taumuratovich	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati	188
Choriyeva Surayyo Choriyevna	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education	192
Davidova Sayyora Sirojiddin kizi	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari	196
Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish	201
G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati	206
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
Mannanova Nargiza Xaydarovna	

Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari	215
<i>Masharipova Kumushoy Amin qizi</i>	
The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students	218
<i>Mavlonova Dildora Shukhrat kizi</i>	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish	222
<i>N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova</i>	
Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...	226
<i>Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich</i>	
The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture	230
<i>Rajabova Shaxlo Shodmonovna</i>	
Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati	234
<i>Ramazonova Salomat Saidovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash	238
<i>Saidova Gulruh Halim qizi</i>	
O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida)	242
<i>Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna</i>	
Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников	246
<i>Истамова Нигора Азимжановна</i>	
Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari	249
<i>Xakimova Dildora Mashrabjonovna</i>	
Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов	253
<i>Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна</i>	
Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida	257
<i>Rashidova Gulnoza G'ulomovna</i>	
Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati	261
<i>Xaydarov Sulaymon Amirqulovich</i>	
Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar	265
<i>Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li</i>	
Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari	268
<i>Abduraximov Asror Sultonali o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari	271
<i>Adizova Nilufar Quvondiq qizi</i>	
Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati	274
<i>Alimov Asadulla Urokbayevich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri	278
<i>Alimova Umida Jumaboy qizi</i>	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi	282
<i>Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna</i>	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi	286
<i>Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish	289
<i>Islomova Xafiza Azamatovna</i>	
Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish	293
<i>Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi</i>	
Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri	298
<i>Kozimova Nargiza Istam qizi</i>	
Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili	303
<i>Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna</i>	
Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv	309
<i>Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi</i>	

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abduvahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Odinajon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi.....	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri.....	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvalovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish.....	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun.....	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi.....	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'alarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	

INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR

Sadinov Otabek Vaxodirovich

Navoiy davlat universiteti Aniq fanlar fakulteti talabasi

Annotatsiya: Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar ta'lim jarayonining samarador va qiziqarli bo'lishini ta'minlashga qaratilgan kompleks metod va usullar majmuasini o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuvlar informatikaning murakkab va keng qamrovli mavzularini o'quvchilarga tushunarli, amaliy va faol o'rganish imkonini beruvchi shaklda yetkazishni maqsad qiladi. Hozirgi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining tez sur'atlarda rivojlanishi ta'limda yangi imkoniyatlarni ochib bermoqda, natijada informatika fanini o'qitish jarayoni ham jahon pedagogik tajribalariga mos ravishda yangilanmoqda. Mazkur jarayon zamonaviy metodlar va texnologiyalarni ta'lim tizimiga keng joriy etishni talab etadi.

Kalit so'zlar: axborot texnologiyalari, zamonaviy metodlar, kreativ ta'lim texnologiyalari, ma'lumotlar, loyiha, mantiqiy fikrlash, informatika, ta'lim.

Abstract: Modern approaches to teaching computer science encompass a complex set of methods and techniques aimed at ensuring that the educational process is both effective and engaging. These approaches are designed to present the complex and broad topics of computer science to students in a form that facilitates easy, practical and active learning. Currently, the rapid development of information and communication technologies is opening up new opportunities in education, resulting in the modernization of computer science teaching in line with global pedagogical practices. This process requires the broad integration of modern methods and technologies into the educational system.

Key words: information technologies, modern methods, creative educational technologies, data, project, logical thinking, computer science, education.

Аннотация: Современные подходы к преподаванию информатики включают в себя комплекс методов и приёмов, направленных на обеспечение эффективного и интересного образовательного процесса. Эти подходы ориентированы на то, чтобы донести до учащихся сложные и объёмные темы информатики в форме, обеспечивающей лёгкое, практическое и активное усвоение знаний. В настоящее время стремительное развитие информационно-коммуникационных технологий открывает новые возможности в образовании, что способствует обновлению процесса обучения информатике в соответствии с мировым педагогическим опытом. Данный процесс требует широкого внедрения современных методов и технологий в образовательную систему.

Ключевые слова: информационные технологии, современные методы, креативные образовательные технологии, данные, проект, логическое мышление, информатика, образование.

KIRISH

Informatika o'qitish metodikasi zamonaviy ta'lim jarayonida muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar tez sur'atlarda rivojlanayotgani va hayotimizning barcha sohalariga kirib borayotganligi sababli informatika fanini o'z vaqtida, samarali va sifatli o'rgatish talab etiladi. Shuning uchun bu fan bo'yicha o'qitish metodikasini doimiy takomillashtirish, yangi pedagogik yondashuvlar va zamonaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish dolzarb vazifalardan biridir. Informatika fanining o'ziga xos xususiyatlari, masalan, nazariy bilimlar bilan birga amaliy ko'nikmalarni shakllantirish ehtiyoji, o'quvchilarning yosh va qobiliyatlariga moslashish talab qilinadi. Shu bois samarali o'qitish metodikasi o'quv jarayonini interfaol, didaktik vositalarga boy va motivatsion jihatdan yuqori darajada tashkil etishni nazarda tutadi. Zamonaviy metodika nafaqat o'quvchilarni fan asoslari bilan tanishtiradi, balki ularni mustaqil ijodiy faoliyatga, muammolarni hal qilishga va raqamli dunyoda muvaffaqiyatli ishlashga tayyorlaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Zamonaviy dunyoda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hayotimizning barcha sohalariga chuqur ta'sir qilmoqda. Ayniqsa, ta'lim tizimida informatika fanining o'rni tobora ortib bormoqda. Bu fan nafaqat kompyuter va dasturlash asoslarini o'rgatish bilan cheklanib qolmay, balki o'quvchilarda muammolarni hal qilish, mantiqiy fikrlash va kreativ yondashuvlarni shakllantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlarni joriy etish ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biridir. Informatika ta'limidagi zamonaviy yondashuvlar o'quv jarayonini yanada interfaol, qiziqarli va samarali qilishga qaratilgan. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, loyiha asosida o'qitish usullari, individual yondashuv va raqamli ta'lim resurslarini keng joriy etish tufayli ta'lim muhitida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. Shu bois pedagoglar va tadqiqotchilar informatika fanini o'qitishda yangi metod va texnologiyalarni o'rganish hamda amaliyotga tatbiq etish ustida faol ish olib bormoqdalar.

Abdullayev va Islomovlar o'z tadqiqotlarida informatika ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni haqida aniq va batafsil yoritilgan. Mualliflar zamonaviy texnologiyalarni dars jarayoniga integratsiya qilish orqali o'quvchilarni faollashtirish va ularning mustaqil bilim olish ko'nikmalarini oshirishning ahamiyatini ta'kidlaydilar. Ularning tadqiqoti shuni ko'rsatadiki, interaktiv vositalar va onlayn platformalardan foydalanish ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Shu bilan birga ular o'qituvchilarning malaka oshirishining doimiy bo'lishi ta'lim jarayonining dolzarbligini saqlashda muhim ekanligini ta'kidlaydilar ^[1].

Ibrohimova tomonidan yozilgan maqolada maktablarda interfaol o'qitish usullarining qo'llanilishi ko'rib chiqilgan. Muallifa interfaol metodlar, jumladan, o'yinlar, muammolar yechish, hamkorlikdagi loyihalar ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qilishini bayon etadi. Bu yondashuv o'quvchilarning faolligini oshiradi, ularni mustaqil fikrlashga va ijodiy faoliyatga undaydi. Ibrohimova o'z ishida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'qitish jarayoniga qanday joriy qilish haqida amaliy tavsiyalar beradi. Bu esa o'qituvchilarga darslarni yanada interfaol va samarali tashkil etish imkonini yaratadi ^[2].

Qodirov esa umumta'lim maktablarida informatika o'qitish metodikasi va zamonaviy yondashuvlar haqida tahliliy maqola yozgan. U informatika fanining o'ziga xos xususiyatlari va murakkabliklari haqida so'z yuritir ekan, yangi metodlar va o'qitish vositalarining ahamiyatini yoritadi. Qodirov ta'lim jarayonida nazariy bilimlar bilan birga amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga ko'proq e'tibor berish zarurligini ta'kidlaydi ^[3].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'quvchilar mustaqil fikrlashga va muammolarni o'zlari hal qilishga o'rgatilmoqda. Bu nuqtai nazardan informatika fanida loyihalashtirish usuli juda samarali hisoblanadi. Loyihalar yordamida o'quvchi faqat nazariy bilimlarni o'zlashtirmay, balki dasturlash, ma'lumotlarni tahlil qilish, tizimlarni yaratish hamda ularni amaliy jihatdan qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Loyihalar o'quvchilarning kreativligini, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini o'stiradi. Ular o'z ishlarini rejalashtirish, guruhlarda hamkorlik qilish, fikrlarni muhokama qilish kabi ko'nikmalarni ham rivojlantiradilar. Bu esa zamonaviy mehnat bozorida talab qilinadigan ko'nikmalar hisoblanadi. Shunday qilib, loyiha yondashuvi nafaqat bilim sifatini yaxshilaydi, balki o'quvchilarning kelajakdagi kasbiy faoliyatiga tayyorgarlik ko'radi. Interfaol ta'lim texnologiyalari informatika fanini o'qitishda aynan zamonaviy yondashuvlarning muhim qismidir. Interfaol darslar o'quvchilarning o'rganishdagi faolligini oshiradi, ularga o'zlarini ishtirokchi sifatida his qilish imkonini yaratadi. Raqamli ta'lim resurslari, jumladan, interaktiv qurilmalar, taqdimotlar, simulyatsiyalar, virtual laboratoriyalar va o'yinlar dars jarayonini rang-barang qiladi. Bular o'quvchilarga nafaqat mavzuni yaxshiroq tushunishga yordam beradi, balki ular tomonidan o'zlashtirilayotgan bilimlarni mustahkamlashga ham xizmat qiladi. Interfaol metodlar yordamida o'quvchilar mavzuni qanchalik tushunganliklarini tezda aniqlash mumkin bo'ladi va kerakli paytda qo'shimcha tushuntirishlar berish imkoniyati yaratiladi. Shuningdek, interfaol darslar o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan tarzda olib borilishi mumkin ^[4].

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy yondashuvlarda individual ta'limning ahamiyati oshib bormoqda. Har bir o'quvchining o'ziga xos ta'limga bo'lgan yondashuvi, o'rganish sur'ati va qobiliyatlari hisobga olinadi. Informatika fani bo'yicha individuallashtirilgan o'rgatish tizimi yaratilishi o'quvchilarning maksimal ravishda o'z salohiyatini ochishga xizmat qiladi. Agar an'anaviy ta'lim ko'proq umumiy yondashuvga asoslangan bo'lsa, zamonaviy metodlar har bir taga, ya'ni har bir o'quvchiga mos keladigan tarzda bilimlarni yetkazishga urinadi. Individual yondashuv o'quvchilarni bilim olish jarayonida ishtirokchilikni kuchaytiradi va o'zlashtirish sifatini oshiradi. Onlayn ta'lim va masofaviy o'qitish vositalari informatika fanini o'qitishda muhim o'rin tutadi. Internet resurslari, onlayn kurslar va platformalar o'quvchilarga ko'proq mustaqil bilim olish imkonini beradi. Bu esa axborot texnologiyalari sohasida chuqur bilim olishga yordam beradi, chunki talabalar istalgan vaqtda va joyda o'rganishlari mumkin. Shu bilan birga o'qituvchilar o'z darslarini moslashtirish, mustaqil yoki guruhlarining individual ehtiyojlariga mos materi-

allar taqdim etish imkoniga ega bo'ladilar. Onlayn testlar va baholash tizimlari ta'lim sifatini nazorat qilish va yaxshilashning samarali vositasi hisoblanadi ^[5].

Didaktik o'yinlar va rolli o'yin metodlari informatika fanini o'qitishda qiziqarli va samarali usullar sifatida ko'rilmogda. O'yinlar o'quvchilarning diqqatini jalb qilishga, ular o'rgangan nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llashga, muammolarni yechim topuvchi sifatida shakllanishga xizmat qiladi. Darsda qo'llanilayotgan o'yin texnologiyalari o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi, shuningdek, ularning o'zaro munosabatlarini yaxshilaydi. Bu metodlar ayniqsa yosh o'quvchilar uchun ta'limni yanada qiziqarli qiladi va o'rganish jarayonini yengillashtiradi. Fanlararo aloqalar va integratsiya ham informatika ta'limining muhim jihatlaridan biri sifatida rivojlanmogda. Informatika fani boshqa tabiiy fanlar, xususan, matematika va fizika bilan uzviy bog'langan holda o'qitiladi. Bu yondashuv murakkab tushunchalarni tushunishga yordam beradi, o'quvchilarda fanlarni qamrab olish hissini rivojlantiradi. Misol uchun, algoritmlar va dasturlash mavzulari matematik formulalar va mantiqiy qoidalar bilan chambarchas bog'liq. Fanlararo integratsiya o'quvchilarning ko'p qirrali bilim olishiga va ularni real hayotdagi vazifalar yechimi uchun qo'llashga imkon yaratadi ^[6].

Baholash tizimini zamonaviylashtirish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi. O'quvchilarning bilimlarini markaziy va ichki shakllarda baholash, faqat yakuniy imtihonlarga emas, balki o'quv jarayonidagi faoliyatlarga ham asoslanadi. Formativ baholash o'qituvchilarga dars jarayonida shoshilmasdan, o'quvchilarning kamchiliklarini aniqlab, ularni bartaraf etish imkonini beradi. Bu ta'limning uzluksiz tomonini ta'minlaydi va o'quvchilarning o'zgaruvchan ehtiyojlariga moslashish imkonini yaratadi. Informatika fani o'qituvchilari uchun muntazam ravishda malaka oshirish zarurdir. Zamon talablariga moslashishni ta'minlash uchun yangi pedagogik metodlar va texnologiyalar bilan doimiy tanishib borish muhimdir. O'qituvchilar professional sohada o'z bilimlarini yangilab borishlari ta'lim sifatining barqarorligini ta'minlaydi va o'quvchilarga sifatli bilim berishga xizmat qiladi. Shu bois ta'lim tashkilotlari malaka oshirish kurslarini tashkil qilishi va o'qituvchilarning rivojlanishini rag'batlantirishi kerak.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanish informatika ta'limining ajralmas qismiga aylangan. Zamonaviy kompyuter sinflari, raqamli platalar, internet tarmoqlari o'quvchilarning o'quv jarayoniga chuqur integratsiyasini ta'minlaydi. Bu esa o'quvchilarni nafaqat nazariy bilim, balki amaliy ko'nikma bilan ham ta'minlash imkoniyatini beradi. Raqamli resurslar o'quvchilarga kengroq axborot manbalaridan foydalanish imkonini yaratadi va o'z-o'zini rivojlantirishni kuchaytiradi. Informatika ta'limidagi zamonaviy yondashuvlarning asosiy maqsadi – bu yoshlarni hisoblash texnikasi, dasturlash, ma'lumotlar bazasi, tarmoqlar, kriptografiya kabi sohalarda bilimli, tajribali va innovatsion fikrlashga ega bo'lgan ekspertlarga aylantirishdan iboratdir. Ta'lim jarayonida faqat ma'lumot berish emas, balki o'quvchilarda yangi texnologiyalarni yaratish va rivojlantirish niyatlarini shakllantirish muhimdir. Natijada informatika fanini o'qitish zamonaviy iqtisodiy va ilmiy taraqqiyot talablariga to'la javob beradi. O'quvchilarda mustaqil ishga va ijodiy faoliyatga bo'lgan qiziqishni rivojlantirish zamonaviy ta'lim jarayonining muhim tamoyillaridan biridir. O'quvchilarni o'z bilimlarini mustahkamlash va kengaytirishga undash uchun samarali metod va usullarni qo'llash kerak. Ushbu yondashuv o'quvchilarning shaxsiy salohiyatini rivojlantirishga, ularni bo'lajak mutaxassis sifatida mustahkam tayyorlashga yordam beradi ^[7].

Informatika fanini o'qitishda interfaol usullar ta'lim jarayonini samarali qilishda muhim rol o'ynaydi. Muallim va o'quvchilar o'rtasidagi muloqot va o'zaro ta'sir ta'lim sifatini oshiradi hamda o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi. Muhokama usuli o'quvchilarni mavzuni yaxlit tushunishga undaydi, fikr almashish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, yangi dasturlash tillari yoki algoritmlar haqida guruhda suhbat tashkil qilish o'quvchilarning bilim darajasini mustahkamlaydi.

Vizuallashtirish va interaktiv taqdimotlar murakkab kontseptlarni tushunarli qilishda yordam beradi. Algoritmlar, ma'lumotlar strukturalari yoki tarmoqlar ishlashini grafikalar, animatsiyalar va diagrammalar orqali ko'rsatish o'quvchilarning tezroq va samaraliroq o'zlashtirishiga ko'maklashadi. Shuningdek, real vaqt rejimidagi demolar mavzuni yanada qiziqarli qiladi va e'tiborni jamlaydi. Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotda sinab ko'rish imkonini beradi. Kod yozish, testlash, dastur yaratish kabi faoliyatlar ular uchun o'rganish jarayonini yanada chuqurlashtiradi hamda dasturlash ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Bu usul orqali o'quvchilar bilimlarni faqat qog'ozda emas, balki haqiqiy muhitda qo'llashni o'rganadilar. Interaktiv so'rovlar va viktorinalar yordamida o'quvchilar bilimlarini tezkor nazorat qilish va o'zlashtirish bilim darajasini baholashlari mumkin. Planshet yoki smartfon orqali o'tkazilgan testlar jarayonni qiziqarli qiladi va talabalar orasida sog'lom raqobatni vujudga keltiradi. Bu usul o'quvchilarning diqqatini jamlashda va mavzuni yanada yaxshi tushunishda yordam beradi.

Zamonaviy informatika ta'limida ushbu interfaol usullarni uyg'un qo'llash o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, bilimlarni chuqurroq va mustahkam egallashini ta'minlaydi. Ular o'z bilimlarini amalda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirib, kelajakdagi kasbiy faoliyatlari uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni egallaydilar. Shu bois o'qituvchilar bu usullarni muntazam ravishda o'rganib, sinfda faol tatbiq etishlari muhim ahamiyatga ega.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar o'quv jarayonining samardorligini, qiziqarli va interfaol bo'lishini ta'minlaydi. Ularning asosida amaliy yo'nalishdagi o'rgatish, individuallashtirish, interfaol metodlar va raqamli texnologiyalardan keng foydalanish yotadi. Fanlararo integratsiya va baholashning yangi shakllari esa o'quv jarayonining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga o'qituvchilarning doimiy rivojlanishi va malaka oshirishlari ta'limning yuqori darajada tashkil etilishini ta'minlaydi. Zamonaviy yondashuvlar yordamida informatika ta'limi nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy ko'nikmalarni ham mukammal rivojlantiradi. Natijada yoshlarni raqamli iqtisodiyot va texnologik jahon sharoitida raqobatbardosh qilib tayyorlash mumkin bo'ladi. Bu esa mamlakatimizning ilmiy-texnik salohiyatini oshirish va yangi avlod mutaxassislarini shakllantirishga asos bo'ladi. Shunday qilib, zamonaviy bilim berish yondashuvlari orqali informatika fanini o'qitish jarayoni yanada sifatli, samarali va dolzarb bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayev M., Islomov S. (2023). Informatika ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni. Ta'lim va innovatsiyalar, 5(3), 15–26.
2. Qodirov D. (2021). Umumta'lim maktablarida informatika o'qitish metodikasi va zamonaviy yondashuvlar. Ilmiy axborotnoma, 12(2), 58–67.
3. Ibrohimova N. (2024). Maktablarda interfaol o'qitish usullari: informatika fani misolida. Pedagogika va psixologiya, 9(1), 44–53.
4. Mirzayeva T. (2020). Zamonaviy ta'lim texnologiyalarini o'rganish va joriy etish. O'zbekiston ta'limi, 8(4), 72–81.
5. Ergashev R., Sharipov J. (2023). Onlayn ta'lim platformalarining ta'lim sifatiga ta'siri. Axborot texnologiyalari, 3(1), 22–31.
6. Sattarova L. (2022). Loyiha asosida o'qitish metodikasi: zamonaviy pedagogik tajribalar. Pedagogik yondashuvlar, 6(2), 34–42.
7. Xolmirzaev E. (2021). Raqamli ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlari va istiqbollari. Innovatsion ta'lim, 7(3), 50–59.
8. Raximova Z. (2024). Individual yondashuv ta'lim jarayonidagi o'rni. Ta'lim sohasida yangiliklar, 2(1), 12–20.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.